

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

MARIA TRAST

Edunvalvontasihteerin käsikirja

Päämiehen Kela-etuudet

LIIKETALouden KOULUTUSOHJELMA
2020

Tekijä Trast, Maria	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä joulukuu 2020
	Sivumäärä 36	Julkaisun kieli suomi
Julkaisun nimi Edunvalvontasihteerin käsikirja, päämiehen Kela-etuudet		
Tutkinto-ohjelma Liiketalous		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää mitä Kansaneläkelaitoksen etuuksia 18–25-vuotias yksinasuva työtön, jolla ei ole ammatillista koulutusta tai huollettavia lapsia voi saada ja millaisin ehdoin sekä miten myönnetty etuudet vaikuttavat toisiinsa. Tarkoituksena oli myös selvittää, miten yleisen edunvalvontatoimiston edunvalvontasihteerin työssään hakee näitä etuuksia ja mitä hänen tulee huomioida erilaisten etuuksien kohdalla.</p> <p>Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta, jolla ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin, vaan halutaan ymmärtää tutkimuskohdetta ja selvittää tutkittavan asian sisältöä ja merkitystä. Opinnäytetyön aineistona käytettiin pääasiassa lakeja, niihin liittyviä Hallituksen esityksiä, Kansaneläkelaitoksen julkaisuja sekä aiheeseen liittyvää oikeudellista kirjallisuutta.</p> <p>Teoriaosuudessa käytiin läpi holhoustoimilakia (442/1999) sekä Kelan etuuksia pääpiirteittäin, jotta saatiin kokonaiskuva 18–25-vuotiaan työttömän etuuksista ja edunvalvonnan merkityksestä. Kelan etuuksien osalta käsiteltiin perustoimeentulotukea, laki toimeentulotuesta (1412/1997), yleistä asumistukea, laki yleisestä asumistuesta (938/2014), peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea, työttömyysturvalaki (1290/1997) sekä sairauspäivärahaa, sairausvakuutuslaki (1224/2004).</p>		
Asiasanat: toimeentulotuki, yleinen asumistuki, peruspäiväraha, työmarkkinatuki, sairauspäiväraha, yleinen edunvalvonta, edunvalvontasihteerin		

Author(s) Trast, Maria	Type of Publication Bachelor's thesis	Date December 2020
	Number of pages 36	Language of publication: Finnish
Title of publication Guardianships assistant, Benefits of the Principal Kela		
Degree program Business and Administration		
<p>Abstract</p> <p>The purpose of the thesis was to determine the benefits of the National Pensions Institution for an unemployed person aged 18 to 25 who has no vocational training or dependent children can receive, under what conditions and how the benefits granted affect each other. It was also intended to determine how the Trustee Secretary of the Public Trustee Office in his work applies for these benefits and what he should consider for various benefits.</p> <p>Qualitative, or qualitative research, was used as a method of research, which does not pursue statistical generalizations, but wants to understand the subject of research and the substance and relevance of the matter being examined. The material for the thesis was mainly used on laws, related Government presentations, publications of the People's Pensions Institute, as well as legal literature on the subject.</p> <p>The theory section went through the Guardianship Act (442/1999) as well as the Kela Benefits outline to provide a full picture of the benefits of the 18- to 25-year-old unemployed and the importance of the trustee. Regarding Kela benefits, basic income support, law on income support (1412/1997), universal housing benefit, law on general housing assistance (938/2014), basic allowance and labour market subsidy, unemployment protection law (1290/1997) and sickness benefit, health insurance law (1224/2004).</p>		
Key words: subsistence allowance, general housing allowance, basic allowance, labour market subsidy, sickness benefit, guardianship assistant, public guardianship		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUSMENETELMÄ JA OPINNÄYTETYÖONGELMA	7
2.1 Tutkimuksen tarkoitus, rajaus ja tutkimuskysymykset	7
2.2 Teoreettinen viitekehys	8
2.3 Tutkimusmenetelmä ja aineistonhankinta.....	9
3 HOLHOUSTOIMI / YLEINEN EDUNVALVONTA	10
4 KANSANELÄKELAITOS (KELA) JA ETUUDET	13
4.1 Kansaneläkelaitos, Kela.....	13
4.2 Kelan etuudet.....	14
4.3 Perustoimeentulotuki.....	14
4.4 Koronavirus COVID-19 vaikutus perustoimeentulotukeen.....	20
4.5 Yleinen asumistuki.....	21
4.6 Peruspäiväraha sekä työmarkkinatuki.....	24
4.7 Koronavirus COVID-19 vaikutus peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen...	29
4.8 sairauspäiväraha.....	30
5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	33
LÄHTEET	
LIITTEET	

LYHENNELUETTELO

HE

Hallituksen esitys

HL

Hallintolaki (434/2003)

Holhoustoimilaki, HolhTL

Laki holhoustoimesta (442/1999)

Kansaneläkelaitos

Kela

Työ- ja elinkeinotoimisto

TE-toimisto

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan Kansaneläkelaitoksen (Kela) myöntämiä etuuksia yleisessä edunvalvontatoimistossa työskentelevän edunvalvontasihteerin näkökulmasta. Yleisessä edunvalvontatoimistossa pääsääntöisesti edunvalvontasihteerit hakevat päämiehen etuudet muun muassa Kelasta delegoidun ratkaisuvallan perusteella. Tämän työn esimerkkihenkilönä on edunvalvontatoimiston päämies eli henkilö, jolle on määrätty yleinen edunvalvoja. Hän on 18–25-vuotias yksinasuva työtön, eikä hänellä ei ole ammatillista koulutusta tai huollettavia lapsia. Tarkoituksena on käydä läpi, miten edunvalvonta vaikuttaa päämiehen elämään, ja mitä Kelan etuuksia hänellä on mahdollisuus saada toimeentulonsa turvaamiseksi. Työssä perehdytään holhoustoimilakiin, yleiseen edunvalvontaan sekä seuraaviin Kelan etuuksiin: perustoimeentulotuki, yleinen asumistuki, peruspäiväraha, työmarkkinatuki ja sairauspäiväraha. Tutkimuksen lähteinä käytetään ensisijaisesti lakeja, joita ovat laki holhoustoimesta (442/1999), laki toimeentulotuesta (1412/1997), laki yleisestä asumistuesta (938/2014), työttömyysturvalaki (1290/1997) sekä sairausvakuutuslaki (1224/2004). Lisäksi lähteinä käytetään hallituksen esityksiä, Kelan omia julkaisuja sekä alaan liittyvää oikeudellista kirjallisuutta.

”Edunvalvojan tulee selvittää ja tarvittaessa hakea päämiehelle kuuluvat etuudet muun muassa Kelasta” (Oikeusministeriö 2020, 35). Kelan etuuskenttä on hyvin laaja ja näitä etuuksia ei käsitellä esimerkiksi merkonomin tai tradenomin koulutusohjelmissa, vaan edunvalvontasihteerin tulee perehtyä näihin asioihin itsenäisesti muun työn ohessa. Viime aikoina oikeusministeriön järjestämiin koulutuksiin on onneksi lisätty enenevissä määrin Kelan etuuksiin liittyvää koulutusta.

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Varsinais-Suomen edunvalvontatoimisto, jonka esimiehenä toimii johtava yleinen edunvalvoja, varatuomari Anette Hietamies. Opinnäytetyön kirjoittaja on itse toiminut Varsinais-Suomen yleisessä edunvalvontatoimistossa edunvalvontasihteerinä vuodesta 2005. Toimistossa on ollut usein puhetta niin sanotuista erityissihteereistä, joista jokainen perehtyisi tarkemmin oman mielenkiinnon mukaiseen osaamisalueeseen, joita olisi esimerkiksi Kelan perusetuudet, ulkomaaneläkkeet sekä kotitalousvähennys. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on antaa

Kelan etuuksiin liittyvää tietoa ensisijaisesti uusille edunvalvontasihteereille sekä vahvistaa pidempään työtä tehneiden edunvalvontasihteereiden ammattitaitoa sekä antaa lisätietoa myös yleisille edunvalvojille.

2 TUTKIMUSMENETELMÄ JA OPINNÄYTETYÖONGELMA

2.1 Tutkimuksen tarkoitus, rajaus ja tutkimuskysymykset

Tässä opinnäytetyössä on kaksi tutkimuskohdetta: holhoustoimi ja sen myötä yleinen edunvalvonta sekä Kansaneläkelaitos ja sen myöntämät etuudet. Tarkoituksena on selvittää, mitä Kelan myöntämiä etuuksia työtön voi saada, mitkä ovat etuuksien saantikriteerit sekä miten nämä etuudet vaikuttavat toisiinsa. Lisäksi tarkoituksena on selvittää, mitä etuuksia yleisessä edunvalvontatoimistossa työskentelevä edunvalvontasihteeri voi päämiehen puolesta hakea, mitä etuuksia päämiehen tulee hakea itse sekä miten edunvalvontasihteeri hakee näitä etuuksia Kelasta. Edunvalvojan tehtävänä on huolehtia, että päämies saa hänelle kuuluvat etuudet esimerkiksi Kelasta (Oikeusministeriö 2020, 35). Holhoustoimen osalta on tarkoitus selvittää, kenelle edunvalvoja voidaan määrätä ja mistä syystä. Lisäksi selvitetään, mitkä ovat edunvalvojan yleisimmät tehtävät sekä mikä taho valvoo edunvalvojan toimia ja miten.

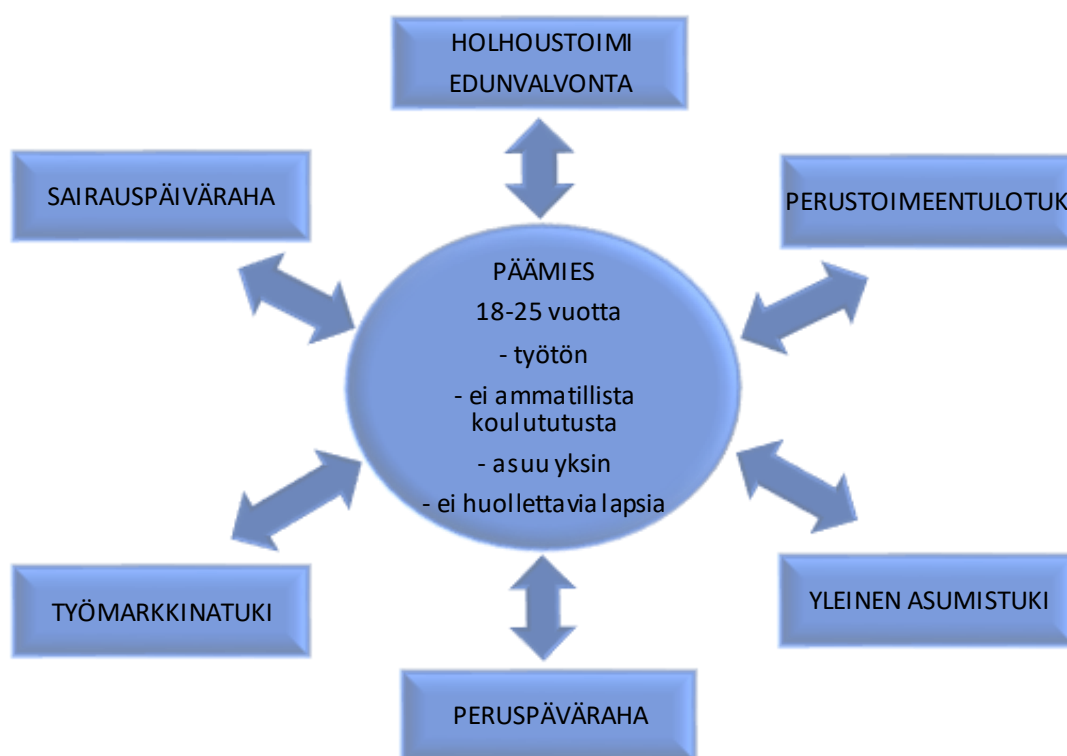
Koronavirus covid-19 myötä on säädetty väliaikaisia lakeja. Tässä työssä tarkastellaan lakia väliaikaisesta epidemiakorvauksesta 687/2020, jota myönnetään toimeentulotukea saaville asiakkaille vuoden 2020 loppuun saakka sekä lakia työttömyysturvalain väliaikaisesta muuttamisesta 2014/2020, jonka myötä työttömyysturvan saamista on helpotettu määräaikaaisesti vuoden 2020 loppuun. Näin lakien tarkoituksena on ollut myös helpottaa ihmisten taloudellista tilannetta sekä arjessa selviytymistä.

Kelan etuudet ovat hyvin laaja osa-alue, ja tästä syystä tutkimuskohde tulee rajata tarkasti. Tutkimuksen kohteeksi on valittu henkilö, jolle on määrätty yleinen edunvalvoja. Hän on 18–25-vuotias yksinasuva työtön, eikä hänellä ei ole ammatillista koulutusta tai huollettavia lapsia. Työttömyysturvalain (1290/2002) 13 §:ssä käsitellään tätä

ikäryhmää omana ryhmänä, jota koskee velvollisuus hakeutua ammatilliseen koulutukseen, jollaista velvollisuutta muilla työttömillä ei ole. Tästä syystä tässä opinnäytetyössä rajausta tehtiin tähän ikäryhmään. Opinnäytetyössä käydään läpi edunvalvontaa ja etuuksia pääpiirteittäin, jotta saadaan kokonaiskuva 18–25-vuotiaan työttömän etuuksista ja edunvalvonnan merkityksestä. Jatkotutkimuksissa voisi perehtyä vielä tarkemmin johonkin yhteen etuuteen tai edunvalvonnan osa-alueeseen. Tarkoituksena on myös myöhemmin tehdä tästä opinnäytetyöstä erillinen lyhennetty versio Varsinais-Suomen edunvalvontatoimiston käsikirjaan opinnäytetyössä käsiteltyjen etuuksien osalta. Jää nähtäväksi, milloin se valmistuu. Sitä ennen tätä opinnäytetyötä voidaan hyödyntää muun muassa uusien edunvalvontasihteereiden perehdyttämisessä

2.2 Teoreettinen viitekehys

Teoreettinen viitekehys rakentuu kohdehenkilön ympärille, joka on 18–25-vuotias, yksinasuva työtön, jolla ei ole ammatillista koulutusta eikä huollettavia lapsia.

Kuvio 1. Teoreettinen viitekehys

Holhoustoimen osalta on tarkoitus selvittää, kenelle edunvalvoja voidaan määrätä ja mistä syystä. Lisäksi selvitetään mitkä ovat edunvalvojan yleisimmät tehtävät sekä mikä taho valvoo edunvalvojan toimintaa ja miten. Edunvalvojana voi toimia joko yksityinen tai yleinen edunvalvoja ja tässä työssä asiaa tarkastellaan yleisen edunvalvonnan näkökulmasta. Kelan etuuksien osalta on tarkoitus käydä läpi perustoimeentulotukea, yleistä asumistukea, peruspäivärahaa, työmarkkinatukea sekä sairauspäivärahaa. Työssä selvitetään mitkä ovat näiden etuuksien saantikriteerit ja miten etuudet vaikuttavat toisiinsa. Lähteinä käytetään keskeisimpiä lakeja, joita ovat muun muassa laki holhoustoimesta 442/1999, laki toimeentulotuesta 1412/1997, työttömyysturvalaki 1290/1997, sairausvakuutuslaki 1224/2004 sekä laki yleisestä asumistuesta 938/2014. Lisäksi käytetään muita luotettavia ja ajantasaisia oikeudellisia lähteitä esimerkiksi Hallituksen esityksiä, Kelan omia julkaisuja, sekä alaan liittyvää oikeuskirjallisuutta.

Tutkielma pohjautuu yleisen edunvalvontatoimiston päämiesten niin sanottuihin perusetuuksiin, ellei hän ole ansiotyössä tai eläkkeellä. Edunvalvontasihteerin tulee työssään tietää mitä etuutta päämiehelle tulee hakea, ja siitä syystä koen tämän opinäytetyön tärkeäksi. Kelasta on mahdollisuus saada selkeitä oppaita erilaisista etuuksista, mutta niissä esitellään aina yksi etuus kerrallaan. Tämän työn tarkoituksena on nitoa nämä etuudet ja niiden vaikutukset yhteen. Jokaisen etuuden osalta tullaan esittämään Kelan www-sivuilta löytyvän laskurin avulla arviolaskelma kyseessä olevasta etuudesta sekä vielä tarvittaessa tarkistuslaskema, jos päämiehelle on myönnetty jokin uusi etuus. Lisäksi esimerkkejä avataan teorian avulla. Etuuksia tarkastellaan edunvalvontasihteerin näkökulmasta, koska yleisessä edunvalvontatoimistossa pääsääntöisesti edunvalvontasihteerin hakee päämiehen Kelan etuuksia päämiehelle delegoidun ratkaisuvallan perusteella. Tarkoituksena on myös selvittää, miten myönnetty etuudet vaikuttavat toisiinsa. Työssä keskitytään yksittäistapausten kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen.

2.3 Tutkimusmenetelmä ja aineistonhankinta

Tutkimusstrategia on laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta sekä tapaustutkimusta. Laadullinen tutkimus lähtee liikkeelle johtajatuoksesta, jossa ajatus etenee eri suuntiin ja palaa takaisin keskelle. Tätä käsitettä kutsutaan hermeneuttiseksi kehäksi.

Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on lisätä ymmärrystä, mahdollistaa erilaisia tulkintoja sekä antaa asioille merkityksiä. (Pitkäranta, A. 2014.) Aineistona käytetään erityisesti luotettavia ja ajantasaisia oikeudellisia lähteitä, joista keskeisimmät ovat muun muassa laki holhoustoimesta 442/1999, laki toimeentulotuesta 1412/1997, työtömyysturvalaki 1290/1997, sairausvakuutuslaki 1224/2004 sekä laki yleisestä asu- mistuesta 938/2014. Empiiriaa on käsitelty perehtymällä Kelan omiin julkaisuihin sekä oikeudelliseen kirjallisuuteen. Työssä selvitetään lainsäädännön toteutumista käytännössä, jolloin kyseessä on empiirinen oikeustutkimus (Keinänen, A, Väättänen, U. 2015, 6.)

3 HOLHOUSTOIMI / YLEINEN EDUNVALVONTA

”Holhoustoimen tarkoituksena on valvoa niiden henkilöiden etua ja oikeutta, jotka eivät vajaavaltaisuuden, sairauden, poissaolon tai muun syyn vuoksi voi pitää huolta taloudellisista asioistaan” (Laki holhoustoimesta 1999/442 1 luku 1§). Ala-ikäisen edunvalvojina toimivat yleensä tämän huoltajat eli vanhemmat. Täysi-ikäisen edunvalvojana toimii henkilö, jonka holhousviranomainen tai tuomioistuin on tehtävään määrännyt. Edunvalvojaksi voidaan määrätä tehtävään sopiva henkilö, joka antaa tähän suostumuksensa. Edunvalvojan määrääminen ei estä päämiestä itseä vallitsemasta omaisuuttaan tai tekemästä oikeustoimia. Edunvalvojalla ja päämiehellä on ns. rinnakkainen toimivalta. (HolhTL 4–5§.) Edunvalvoja, joka on määrätty päämiehen tueksi ei rajoita päämiehen omaa toimintakelpoisuutta, ellei holhoustoimilaissa (442/1999) ole toisin määrätty. Edunvalvoja määrätään ainoastaan päämiehen avuksi ja tueksi tai päämiehen rinnalle päättämään oikeustoimista ja vallitsemaan tämän omaisuutta. Edunvalvojalla on sama kelpoisuus kuin päämiehelläkin toimia niissä päämiehen taloudellisissa asioissa, joita määräys koskee (Välimäki, P. 2008). Tarvittaessa tuomioistuimen määräyksellä päämiehen toimintakelpoisuutta voidaan rajoittaa, mikäli hän tekee toistuvasti itselleen epäedullisia oikeustoimia. Edunvalvojan tehtävä päättyy täysi-ikäisyyteen, määrääjän päättymiseen, edunvalvojan vaihdokseen, päämiehen kuolemaan tai kun päämies ei enää ole edunvalvonnan tarpeessa holhousviranomaisen tai tuomioistuimen päätöksellä. (HolTL 18§.)

Edunvalvoja edustaa päämiestään tämän omaisuutta ja taloudellisia asioita koskevilla oikeustoimilla, ellei päätöksessä ole toisin määrätty. Edunvalvoja voi edustaa päämiestä myös henkilöä koskevilla asioilla, mutta tästä pitää olla aina erikseen erillinen tuomioistuimen määräys. Hallituksen esityksen (146/1998) mukaan holhous on lähtökohtaisesti varojen valvontaa. Varsinainen huolto ja hoiva eivät kuulu edunvalvojan tehtäviin, mutta edunvalvojan tulee huolehtia, että päämies saa hänelle kuuluvan huollon ja hoivan. Lisäksi on tärkeää, että päämiehellä on tukena henkilö, joka voi avustaa sopimusten ja hakemusten teossa. (HE 146/1998, 9.) Edunvalvoja ei voi antaa päämiehen puolesta suostumusta avioliittoon tai lapseksiottamiseen, tunnustaa isyyttä, hyväksyä isyyden tunnustamista, tehdä tai peruuttaa testamenttia eikä edustaa päämiestään muussa sellaisessa asiassa, joka on näihin rinnastuvien tavoin henkilökohtainen asia (HolhTL 29§).

Edunvalvoja, joka on määrätty hoitamaan päämiehen taloudellisia asioita, ottaa hoitettavakseen päämiehen omaisuuden siltä osin, kun sitä ei jätetä päämiehen omaan vallintaan. Taloudellisten asioiden hoitoon kuuluu muun muassa huolehtia ja tarvittaessa hakea päämiehelle kuuluvat etuuden esimerkiksi Kelasta. Yleisessä edunvalvontatoimistossa tämä on yleensä edunvalvontasihteereiden tehtävä delegoidun ratkaisuvallan perusteella. Edunvalvojan tulee hoitaa omaisuutta niin, että sen tuotto voidaan käyttää päämiehen hyödyksi. Päämiehelle on jätettävä se omaisuus, jota hän tarvitsee henkilökohtaista käyttöönsä varten. Päämiehen vallintaan on jätettävä kohtuullinen määrä käyttövaroja sekä muutakin omaisuutta, jos se on päämiehen edun mukaista. Edunvalvojan tulee kuulla päämiehen mielipidettä ennen kuin edunvalvoja tekee päätöksen tehtäviinsä kuuluvassa asiassa, mikäli asia on päämiehen kannalta tärkeä ja kuuleminen voi tapahtua ilman huomattavaa hankaluutta. Kuuleminen ei kuitenkaan ole tarpeen, jos päämies ei kykene ymmärtämään asian merkitystä. (HolhTL, 37–38, 43§.), (Oikeusministeriö 2020, 30.)

”Täysi-ikäiselle määrätyn edunvalvojan tulee huolehtia siitä, että päämiehelle järjestetään sellainen hoito, huolenpito ja kuntoutus, jota on päämiehen huollon tarpeen ja olojen kannalta sekä päämiehen toivomukset huomioon ottaen pidettävä asianmukaisena” (HolhTL § 42). Sosiaalitoimen velvoitteena on järjestää huollon tarpeessa olevalle henkilölle tarvittava huolto ja hoiva (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 3 luku). On erittäin tärkeää, että edunvalvontatoimistossa työskentelevät ymmärtävät

holhoustoimilain 42§ pykälän merkityksen ja osaavat huomioida, että määräys taloudellisten asioiden hoitoon sisältää myös hoivaa ja huoltoa koskevia asioita.

Edunvalvojan toimintaa valvoo holhousviranomainen, joka on Digi- ja väestötietoviraston holhoustoimen yksikkö eli entinen maistraatti. Edunvalvoja on vahingonkorvausvelvollinen asiassa, jonka hän on tehtävänsä hoitaessaan tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut päämiehelleen. Vahingonkorvausvelvollisuus voi muodostua esimerkiksi siitä, että päämiehelle ei olla haettu hänelle kuuluvaa etuutta ajoissa ja tästä syystä hänen taloudellinen tilanteensa kärsii. Edunvalvonnan alkaessa edunvalvoja antaa Digi- ja väestötietovirastolle tiedoksi omaisuusluettelon, jossa ilmoitetaan muun muassa päämiehen varat, velat, tulot sekä mitä varoja ja omaisuutta päämiehen vallintaan on jätetty. Vuosittain edunvalvoja antaa holhousviranomaisen tarkastettavaksi vuositilin päämiehen varoista, veloista, tuloista sekä tilikauden tapahtumista. Edunvalvonnan päättyessä edunvalvoja on velvollinen antamaan päätöstilin, kolmen kuukauden kuluessa edunvalvonnan päättymisestä, jossa ilmoitetaan päämiehen varat ja velat edunvalvonnan päättymispäivään. (HolhTL 45-46, 50–52§.)

Edunvalvoja on salassapitovelvollinen päämiehen asioista, siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään. ”Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun toiminta viranomaisessa tai tehtävän hoitaminen viranomaisen lukuun on päättynyt”. (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999, 23§.) Päämies voi halutessaan antaa suostumuksen asioidensa kertomisesta omaisille tai muille läheisille (Oikeusministeriö 2020, 26). Edunvalvoja on kuitenkin velvollinen antamaan tietoja päämiehestä, hänen taloudellisesta tilanteesta kunnan viranomaisille taikka valtionvirkamiehille esimerkiksi tuomioistuintielle, syyttäjälle tai poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämistä varten. Salassapidon rikkominen on rangaistava teko ja siitä voidaan tuomita rikoslain 39/1889 38 luvun mukaan, tai ellei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5§:n mukaan. (HolhTL, 92–93§.)

Tarkoituksena oli käydä holhoustoimilakia läpi siltä osin, mitä se määrittelee taloudellisten asioiden hoitamisesta, päämiehen vallintaan jätettävästä omaisuudesta, käyttövarasta, huollosta ja hoivasta sekä etuuksien hakemisesta. Mitä oikeustoimia edunvalvojalla on oikeus tehdä, miten edunvalvojan tulee toimia, kun edunvalvonta lakkaa

joko päämiehen kuolemaan tai päämies vapautetaan edunvalvonnasta ja tämä alkaa itse hoitamamaan asioitaan. Yleisessä edunvalvontatoimistossa työskentelevien edunvalvontasihteereiden on myös tärkeää huomioida edellä olevat asiat, jotka koskevat myös heitä, heidän toimiessa yleisen edunvalvojan työparina ja hoitaessa useita päämiehen asioita delegoidun ratkaisuvallan perusteella. Tärkeää on myös huomioida salsapitovelvollisuus sekä vahingonkorvausvastuu, joka koskee jokaista yleisessä edunvalvontatoimistossa työskentelevää virkamiestä.

4 KANSANELÄKELAITOS (KELA) JA ETUUDET

4.1 Kansaneläkelaitos, Kela

”Kansaneläkelaitos on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jonka hallintoa ja toimintaa valvovat eduskunnan valitsevat valtuutetut. Kansaneläkelaitoksen sosiaaliturvaa koskevista tehtävistä säädetään etuuksia koskevissa eri laeissa” (Laki Kansaneläkelaitoksesta 731/2001 1–2§).

Kansaneläkelaitos eli Kela huolehtii Suomessa sekä monien ulkomailla asuvien suomalaisten sosiaaliturvasta eri elämäntilanteissa maksamalla erilaisia etuuksia sosiaaliturvan piiriin kuuluville asiakkaille. Kelan maksamat etuudet sekä niiden toimeenpanosta aiheutuvat kustannukset maksetaan kansaneläkerahaston, sairausvakuutusrahaston ja sosiaaliturvan yleisrahaston sekä palvelurahaston ja eläkevastuurahaston kautta. Kelan hoitamaan sosiaaliturvaan kuuluvat esimerkiksi asumistuki, kuntoutus, lapsiperheiden tuet, opintotuki, perustoimeentulotuki, sairausvakuutus, työttömän perusturva, vammaisetuudet, vähimmäiseläkkeet. (KELA toimintakertomus 2019, 5, 7.), (Laki Kansaneläkelaitoksesta 3–4, 6, 12a §.)

Kelan 2019 toimintakertomuksen mukaan, se on palvellut asiakkaitaan eri palvelupisteissä yli 2 miljoonaa kertaa ja puhelinpalvelussa yli 1,9 miljoonaa kertaa. Kelan toimintaa valvoo eduskunta. Hallintoa ja toimintaa valvovat eduskunnan valitsevat 12 valtuutettua sekä 8 valtuutettujen valitsemaa tilintarkastajaa. Kelan toimintaa johtaa ja

kehittää 10 henkinen hallitus. Kelan toiminta-ajatuksena on turvata kansalaisten toimeentuloa, edistää terveyttä ja tukea itsenäistä selviytymistä. Kelan tavoitteena on olla ihmistä arvostava, osaava, yhteistyökykyinen sekä uudistuva sekä tarjota asiakkaalle yhdellä kertaa kaikki ne etuudet, jotka asiakas voi Kelasta saada. (KELA toimintakertomus 2019, 5, 7.)

4.2 Kelan etuudet

Tässä osiossa tarkastellaan Kelan myöntämistä etuuksista perustoimeentulotukea, yleistä asumistukea, peruspäivärahaa, työmarkkinatukea sekä sairauspäivärahaa 18–25-vuotiaan yksinasuvan työttömän osalta, jolla ei ole ammatillista koulutusta tai huollettavia lapsia. Tämä ikäryhmä valikoitui tarkastelun kohteeksi siitä syystä, että työttömyysturvalain 13 § on erityinen kohta tähän ryhmään kuuluville. Heidät velvoitetaan hakemaan ja osallistumaan ammatilliseen koulutukseen. Kelan etuudet ovat todella laaja kokonaisuus, ja tästä syystä rajausta tehtiin edellä mainittuihin etuuksiin ja ikäryhmään. Peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea voi saada 17–64-vuotias, mutta täysi-ikäisyys on rajattu tähän siitä syystä, että yleisessä edunvalvonnassa hoidetaan joko alaikäisen tai täysi-ikäisen henkilön asioista.

Yleisessä edunvalvontatoimistossa pääsääntöisesti edunvalvontasihteeri huolehtii ja hakee päämiehelle kuuluvat etuudet Kelasta delegoidun ratkaisuvallan perusteella. Etuuksia haetaan aina Kelan omilla lomakkeilla. Hakemus täytetään valtakunnallisen asianhallintaohjelma Edvardin kautta. Suurin osa hakemuksista voidaan lähettää sähköisenä hakemuksena suoraan Kelaan yhteisen rajapinnan kautta. Hakemukset, joita ei voi lähettää sähköisenä suoraan Edvard järjestelmästä, lähetetään Kelaan sähköpostilla käyttäen salattua yhteyttä.

4.3 Perustoimeentulotuki

1800-luvulla köyhien ja vaivaisten hoito on ollut pääosin seurakuntien vastuulla. 1879 vaivaishoitoasetuksessa siitä tuli kuntien pakollinen tehtävä. 1923 köyhäinhuitolaki kumosi vaivaishoitoasetuksen ja 1956 säädettiin huoltoapulaki köyhäinhuitolain tilalle. Huoltoapulain myötä apuun oli oikeutettu henkilö, ”joka ei omista varoistaan tahi

työllään taikka toisen huolenpidon kautta tai muulla tavoin voi saada tarpeenmukaista elatusta tai hoitoa. Huoltoapulaki oli voimassa vuoteen 1984 asti, jonka jälkeen voimaan tuli toimeentulotuki. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020, 13.)

”Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotuen avulla turvataan henkilön ja perheen ihmisarvoisen elämän kannalta vähintään välttämätön toimeentulo” (Laki toimeentulotuesta 1412/1997, 1 luku 1 §). Perustoimeentulotuki siirtyi kunnilta Kelan vastuulle 2017. Täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki on edelleen kuntien vastuulla. Perustoimeentulotukea voi saada Suomessa asuva tai oleskeleva henkilö tai perhe, jonka tulot ja varat eivät riitä välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin. Perustoimeentulotuki on viimesijainen etuus ja tarkoitettu pääasiassa lyhytaikaiseksi etuudeksi. Hakijan tulee ensin hakea kaikki muut etuudet, joihin hänellä voisi olla oikeus. Kelan ensisijaisia etuuksia ovat muun muassa työttömyysturva, asumisen tuet, eläkkeet, opintotuki, vanhempainpäivärahat, sairauspäiväraha, lastenhoidon tuet ja elatustuki. Perustoimeentulotukea voi kuitenkin hakea, ellei ensisijaisesta etuudesta ole tullut vielä päätöstä tai etuutta ei ole vielä haettu ja tukea voidaan myöntää ennakkona odotettavissa olevaa etuutta vastaan. Tällöin myönnetty perustoimeentulotuki vähennetään myöhemmin myönnetystä ensisijaisesta etuudesta. Perustoimeentulotukea hakeva työtön henkilö on velvollinen ilmoittautumaan TE-toimistoon työttömäksi työnhakijaksi. (Laki toimeentulotuesta 1–2a§.), (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020, 16.), (Kela 2020, 1.)

Perustoimeentulotuen määrään vaikuttavat jokaisen perheenjäsenen tulot, varat sekä menot. Perheellä tarkoitetaan samassa taloudessa asuvia vanhempia, vanhemman alaikäisiä lapsia ja adoptiolapsia, aviopuolisoita, avopuolisoita sekä rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä. Samassa asunnossa asuvat voivat muodostaa yhteistalouden, mutta eivät välttämättä perhettä. Yhdessä asuvat aikuiset sisarukset tai kaverukset muodostavat kukin oman perheensä ja hakevat perustoimeentulotukea omilla hakemuksillaan, vaikka he asuvat samassa taloudessa. Täysi-ikäisiä lapsia ei lasketa samaksi perheeksi vanhempiensa kanssa, vaikka he asuisivat samassa asunnossa. Täysi-ikäinen lapsi hakee perustoimeentulotukea omalla hakemuksellaan. (Laki toimeentulotuesta 3§.), (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020, 17.), (Kela 2020, 190.)

Hakijan laiminlyödessä velvollisuutensa pitää huolta itsestään ja elatuksestaan esimerkiksi hän ei ole ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi TE-toimistoon, perustoimeentulotuen perusosaa voidaan alentaa 20 % tai enintään 40 %. Kelalla on oikeus saada kunnasta tietoja, joita se tarvitsee harkitessaan perusosan alentamista. Mikäli perusosaa joudutaan alentamaan, Kela ilmoittaa asiasta kunnan sosiaalitoimeen ja ohjaa hakijan asioimaan sinne. Kunnan tulee laatia suunnitelma yhdessä asiakkaan kanssa, mitä hänen tulee tehdä, saadakseen ensisijaiset etuudet ja miten häntä voidaan tukea siinä. Perusosaa ei alenneta, kun hakija korjaa laiminlyönnin, esimerkiksi ilmoittautuu työttömäksi työnhakijaksi tai osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan. (Laki toimeentulotuesta 10§.), (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020, 18.), (Kela 2020, 195–196.)

Perustoimeentulotuki muodostuu perusosasta ja perusmenoista. Perusosa on tarkoitettu jokapäiväisen elämän välttämättömiin menoihin esimerkiksi ruoka ja vaatteet, vähäiset terveydenhuoltomenot esimerkiksi itsehoitolääkkeet, henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta aiheutuvat menot, paikallisliikenteen käyttö, lehtien tilaus, puhelimen ja tietoliikenteen käyttö, harrastus- ja virkistystoiminta, muut vastaavat henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot. Yksin asuvan perusosa on 502,21 € vuonna 2020. Jokaiselle perheenjäsenelle huomioidaan laskelmassa oma perusosa. (Laki toimeentulotuesta 6–7§.), (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020, 17.), (Kela 2020, 2.)

Muina perusmenoina huomioidaan asumismenot esimerkiksi vuokra, vastike, omakotitalon hoitomenot, taloussähkö, kotivakuutus, välttämättömät muuttokustannukset, vuokravakuus, julkisen terveydenhuollon menot esimerkiksi terveyskeskuksen asiakasmaksu, kunnallinen hammashoito, reseptilääkkeiden omavastuuosuus, silmälasit, henkilötodistus, oleskeluasiakirjan tai matkustusasiakirjan hankintamenot. Lasten kunnallisen varhaiskasvatuksen sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan menot, lapsen tapaamisesta etävanhemmalle aiheutuvat menot siltä osin, kun ne perustuvat kunnan sosiaalihuollon vahvistamaan sopimukseen tai tuomioistuimen päätökseen. Nämä menot perustuvat aina johonkin tositteeseen, joka tulee liittää hakemuksen liitteisiin. Tositteet huomioidaan sen kuukauden menona, jolloin lasku erääntyy maksettavaksi. (Laki toimeentulotuesta 6–7§), (Kela 2020, 2, 33.)

Oikeus perustoimeentulotukeen ratkaistaan tekemällä laskelma tuloista ja menoista. Laskelmassa huomioidaan hakijan tai perheen käytettävissä olevat nettotulot sekä käytettävissä olevat varat. Menoiksi hyväksytään perusosalla katettavat menot sekä muut perusmenot tositteiden perusteella. Tulot, varat ja menot lasketaan kuukauden ajalta. Tulojen jäädessä pienemmäksi kuin menot, erotus maksetaan perustoimeentulotukena. (Laki toimeentulotuesta 26 §.), (Kela 2020, 5.)

Vähäisiä avustuksia ei huomioida perustoimeentulotuessa. Vähäisinä avustuksina pidetään 50 euroa yksin asuvalta tai 100 euroa perhettä kohden kuukaudessa. Kela huomioi avustuksesta tulona ainoastaan rajan ylittävän osuuden. Muut suuret tulot esimerkiksi vahingonkorvaukset, veronpalautus, perintö vaikuttavat aina perustoimeentulotuen määrään. Lapsen vähäiset ja epäsäännölliset tulot sekä tietyt sosiaalietuudet, kuten äitiysavustus, koulumatkatuki, alle 16-vuotiaan vammaistuki, 16 vuotta täyttäneen vammaistuki, eläkettä saavan hoitotuki, kuntoutukseen ja kuntoutusrahaan liittyvät yläläpitolukorvaukset, työttömyysturvaan liittyvät kulukorvaukset, työmarkkinatuen ja peruspäivärahan korotusosa eivät vaikuta perustoimeentulotukeen. (Laki toimeentulotuesta 26 §.), (Kela 2020, 110.)

Ulosoton ulosmitatessa tuloja, tuloina huomioidaan vain ulosmittauksen jälkeinen osuus. Ulosottomiehen vahvistaman maksusuunnitelman mukainen maksu vähennetään huomioon otettavista tuloista. Vapaaehtoisesti maksettuja ulosottovelkojen suorituksia ei huomioida menona. (Laki toimeentulotuesta 26 §.), (Kela 2020, 116.)

Perustoimeentulotuki myönnetään yleensä 1 kuukaudeksi kerrallaan. Kun tulot ja menot ovat ns. vakiintuneet, tukea voidaan hakea kerralla useammalle kuukaudelle. Mikäli lähetetty hakemus on puutteellinen Kela pyytää tarvittaessa lisätietoja tai pyytää lähettämään lisätiedot seuraavan hakemuksen liitteenä. Kiireellisissä tilanteissa toimeentulotukea voidaan tarvittaessa myöntää esimerkiksi muutamalle päivälle. Tällöin tulot ja menot huomioidaan käytettävissä olevien tietojen perusteella. (Laki toimeentulotuesta 14–15§.), (Kela 2020, 4.)

Kuukauden viimeisenä päivänä tai viimeisenä pankkipäivänä maksettu tulo, huomioidaan seuraavan kuukauden tuloksi, koska rahan katsotaan olevan tuolloin käytettävissä. Takautuvat maksut muista etuuksista vaikuttavat yleensä vasta etuuden maksua

seuraavan kuukauden perustoimeentulotuen määrään. Tulo, joka ei ole ollut tiedossa, kun toimeentulotuesta on tehty päätös, voidaan ottaa huomioon jälkikäteen, mikäli toimeentulotukea haetaan seuraavan kahden kuukauden aikana. Työttömyysturva maksetaan 4 viikon välein eli 20 arkipäivältä, jolloin jossain vaiheessa samalle tukikaudelle tulee kaksi työttömyysturvan 20 päivän maksuerää. Tästä kuukaudesta alkaen työttömyysturvatulo jaksetetaan, joka tarkoittaa sitä, että siitä lähtien perustoimeentulotuesta tulona huomioidaan 21,5 päivän työttömyysturvatuloa vastaava määrä. Tätä työttömyysturvatuloa käytetään myös sellaisena kuukautena, jolloin seuraavan kerran maksetaan kaksi työttömyysturvan maksuerää. (Laki toimeentulotuesta 15§.), (Kela 2020, 94.)

Perustoimeentulotuki on viimesijainen etuus ja siihen vaikuttavat tulojen lisäksi myös käytettävissä olevat varat. Varallisuus on yleensä realisoitava eli muutettava rahaksi. Tileillä olevat säästöt esimerkiksi määräaikaistalletukset, rahasto-osuudet, säästövaikutukset ja arvopaperit ovat muutettavissa suhteellisen nopeasti rahaksi ja tästä syystä ne yleensä katsotaan perustoimeentulotuen laskelmassa heti käytettävissä oleviksi tuloiksi. Muun varallisuuden ja omaisuuden kohdalla annetaan realisointiaikaa. Perustoimeentulotukea voidaan myöntää myös sellaista varallisuutta vastaan, jonka myyminen tapahtuu tulevaisuudessa. Silloin myönnetty perustoimeentulotuki peritään takaisin omaisuuden myymisestä saadusta summasta. (Laki toimeentulotuesta 21 §.), (Kela 2020, 232.)

Toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen omatoimista selviytymistä ja tästä syystä Kela ei vaadi myytäväksi omaisuutta, joka on tarpeen toimeentulon turvaamiseksi esimerkiksi hakijan tai perheen käytössä olevaa vakinaista asuntoa eikä tarpeellista asuinirtaimistoa, tarpeellisia työ- tai opiskeluvälineitä, alle 18-vuotiaan lapsen varoja siltä osin kuin ne ylittävät hänen perusosansa ja muut perusmenonsa, muita sellaisia varoja, jotka ovat tarpeen jatkuvan toimeentulon turvaamiseksi. autoa, joka on tarpeen työn vuoksi ja toimeentulon turvaamiseksi (Laki toimeentulotuesta §.), (Kela 2020, 120.)

Yleisessä edunvalvontatoimistossa pääsääntäisesti edunvalvontasihteeri hakee päämiehen puolesta perustoimeentulotuen Kelasta ja tarvittaessa harkinnanvaraisen tai täydentävän toimeentulotuen kunnalta delegoidun ratkaisuvallan perusteella.

Yleisessä edunvalvontatoimistossa on käytössä valtakunnallinen asianhallintaohjelma Edvard, jonka kautta tehdään erilaisia päämiehen hakemuksia Kelaan. Toimeentulotuen osalta siinä on tulot-menot laskuri, jonka avulla nähdään, onko päämies oikeutettu toimeentulotukeen vai ei. Edunvalvontasihteeri ohjaa tarvittaessa päämiestä ilmoittautumaan TE-toimistoon työttömäksi työnhakijaksi. Ellei päämies kehotuksesta huolimatta ilmoittaudu työttömäksi työnhakijaksi, niin tällöin kyseeseen voi tulla perustoimeentulotuen alentaminen 20 % tai 40 % (Laki toimeentulotuesta 21 §). Perustoimeentulotuen alentaminen johtaa usein siihen, että päämiehelle määritettyä käyttövaraa joudutaan alentamaan, jotta kaikki pakollisen kulut saadaan maksettua, jonka seurauksena myös hänelle maksettavaa käyttövaraa joudutaan tarvittaessa pienentämään. Käyttörahan pienennys yleensä edesauttaa sitä, että päämies ilmoittautuu TE-toimistoon työttömäksi työnhakijaksi.

Esimerkki 1. Esimerkkihenkilönä käytetään yleisen edunvalvontatoimiston päämiestä, joka on 18–25-vuotias yksinasuva työtön, eikä hänellä ei ole ammatillista koulutusta tai huollettavia lapsia. Asunnon vuokra on 650,00 €/kk ja vesi 20,00 €/kk. Edunvalvonnan alkaessa hänet on ohjattu ilmoittautumaan TE-toimistoon työttömäksi työnhakijaksi. Työmarkkinatuesta ei ole tullut vielä päätöstä, kun edunvalvontasihteeri tekee ensimmäistä perustoimeentulotuen hakemusta. Päämiehellä ei myöskään ole voimassa olevaa asumistukipäätöstä.

Perustoimeentulotukea haetaan lomakkeella TO1.

Kelan perustoimeentulotuen arviolaskelmasta nähdään, että yksiasuvan perusosa on 502,21 €/kk. Laskelmassa vuokran osuus on 650,00 € ja veden osuus 20,00 €. Näin ollen perustoimeentulotuen määrä on perusosa 502,21 € + vuokra 650,00 € + vesi 20,00 €, jotka ovat yhteensä 1 172,21 €. Kela myöntää perustoimeentulotukea koko tämän osuuden, koska päämiehellä ei ole lainkaan muita tuloja.

Arvio perustoimeentulotuen määrästä [Yhteishie](#)

Päiväys: 18.11.2020

Tämä arvio perustoimeentulotuen määrästä perustuu antamiisi tietoihin. [Ohjeessa](#) on kerrottu, kuinka omaisuus voi vaikuttaa perustoimeentulotuen määrään.

Tulot yhteensä	0,00 e/kk
Menot yhteensä	1 172,21 e/kk
Perustoimeentulotuki 1.11. - 30.11.2020	1 172,21 e/kk

Perustoimeentulotuen määrän perusteet

Perheeseen kuuluvat	Hakija
Nettotulot e/kk	
Hakijan	0,00
Ansiotulovähennys	-0,00
Tulot yhteensä	0,00
Menot e/kk	
Hakijan	
Perusosa	502,21
Vuokra tai vastike	650,00
Vesi- ja saunamaksu	20,00
Menot yhteensä	1 172,21

Takaisin Tulosta Lopeta

Kuvio 2. Arvio perustoimeentulotuen määrästä (Kela www-sivut)

4.4 Koronavirus COVID-19 vaikutus perustoimeentulotukeen

Koronaepidemiaan covid-19 myötä 9.10.2020 säädettiin uusi laki, laki väliaikaisesta epidemiakorvauksesta 687/2020, joka otettiin käyttöön takautuvasti 1.3.2020 alkaen. Uuden lain tarkoituksena on tukea taloudellisesti heikoimmassa asemassa olevia henkilöitä ja perheitä covid-19-epidemiasta johtuvien rajoitustoimien aiheuttamien kustannusten, kuten esimerkiksi kasvomaskihankintojen vuoksi. Kelan myöntämää väliaikaista epidemiakorvausta maksetaan niille, jotka ovat olleet oikeutettuja perustoimeentulotukeen rajoitustoimien aikana ajalla 1.3.- 31.7.2020. Korvausta maksetaan syys-joulukuun aikana. Epidemiakorvaus maksetaan seuraavana kuukautena, esimerkiksi elokuun epidemiakorvaus maksetaan syyskuussa, jos asiakas on saanut perustoimeentulotukea elokuussa. Epidemiakorvaus myönnetään automaattisesti niille asiakasille, joilla on siihen oikeus, joten sitä ei tarvitse hakea erikseen. Epidemiakorvauksen määrä on 75,00 €/kk henkilöä kohden. Väliaikainen epidemiakorvaus on veroton etuus ja se ei vaikuta toimeentulotukeen eikä muihinkaan tukiin. Epidemiakorvauksen

maksupäivät ovat syyskuun korvaus 16.10., lokakuun korvaus 16.10., marraskuun korvaus 16.11., joulukuun korvaus 16.12. (Laki väliaikaisesta epidemiakorvauksesta 687/2020.)

4.5 Yleinen asumistuki

”Lain tarkoituksena on alentaa ruokakunnan asumismenoja maksamalla valtion varoista asumistukea” (Laki yleisestä asumistuesta 938/2014, 1 §). Yleistä asumistukea myönnetään pienituloiselle ruokakunnalle Suomessa sijaitsevaan vuokra- tai omistus-asuntoon asumismenojen helpottamiseksi. Asunnon tulee olla tarkoitettu vakinaiseen asuinkäyttöön, ja johon vuokralainen ja vuokranantaja ovat tehneet kirjallisen vuokrasopimuksen. Asunnon koko, ikä ja varustetaso eivät vaikuta asumistukeen. Asumistuki myönnetään yleensä vuodeksi eteenpäin ja sitä voidaan myöntää takautuvasti enintään hakemista edeltävä kuukausi. Asumistuki maksetaan kuukauden ensimmäisenä arkipäivänä hakijan tai hänen edustajan ilmoittamalle tilille. (Laki yleisestä asumistuesta 18, 24 §.), (Kela 2020, 2.)

Asumistukea myönnetään ruokakunnalle, jonka muodostavat samassa asunnossa pysyvästi asuvat henkilöt. Asumistuen määrään vaikuttavat asumismenojen lisäksi ruokakunnan aikuisten ja lasten lukumäärä, asunnon sijaintikunta sekä bruttotulojen yhteismäärä. Asumistukihakemukseen tulee aina merkitä kaikki samassa asunnossa asuvat. Ruokakunnaksi ei katsota esimerkiksi kaveruksia tai sisarusia, joilla molemmilla on omat vuokrasopimukset asuntoon. Tällöin molemmat ovat oikeutettuja omaan asumistukeen. Mikäli ruokakunnasta, joku on oikeutettu eläkkeensaajan asumistukeen niin silloin haetaan tätä etuutta. (Laki yleisestä asumistuesta 4, 8 §), (Kela 2020, 2, 6.)

Yleisen asumistuen määrää tarkistetaan aina, kun tuen myöntämisestä on kulunut vuosi. Asumistukea voidaan tarkistaa myös kesken vuotta, mikäli ruokakunnan tulossa tai vuokrassa on tapahtunut muutos. Asumistukea tarkistetaan, jos tulot ovat nousset vähintään 400,00 €/kk tai tulot ovat laskeneet vähintään 200,00 €/kk tai asumismenoissa on tapahtunut vähintään 50,00 € muutos tai ruokakunnan henkilömäärässä on tapahtunut muutos. Tuen saaja on aina ilmoitusvelvollinen olosuhteiden muutuksessa. Yleinen asumistuki on tarkoitettu kaikille pienituloisille eikä tuen saaminen

edellyttä tiettyä elämäntilannetta. Opiskelijat saavat yleistä asumistukea samoin ehdoin kuin muutkin Kelan asiakkaat. (Laki yleisestä asumistuesta 24, 27 §.), (Kela 2020, 72.)

Asumistukea maksetaan hyväksyttävistä asumismenoista, esimerkiksi vuokrasta. Mikäli vesimaksu ei sisälly vuokraan vaan se maksetaan erikseen, vesimaksuksi hyväksytään henkilöä kohden 18,00 €/kk. Asumismenoiksi ei hyväksytä vuokran tai vastikkeen yhteydessä erikseen maksettavia muita maksuja. Tällaisia ovat esimerkiksi: sähkösäily, saunamaksu, pesutupamaksu, autopaikkamaksu, internetliittymän maksu, käyttö- tai kalustemaksu. Hyväksyttävillä asumismenoilla on laissa asetettu ylärajat, joita kutsutaan enimmäisasumismenoiksi. Yleinen asumistuki voi olla enimmillään 80 % hyväksyttävien asumismenojen ja perusomavastuun erotuksesta. (Laki yleisestä asumistuesta 8–9, 27 §.), (Kela 2020, 19.)

Asumistukea voi saada myös alivuokra-asunto on asuntoon, josta varsinainen vuokralainen tai omistaja on vuokrannut osan toiselle henkilölle. Tähänkin tarvitaan pää- ja alivuokralaisen välinen kirjallinen vuokrasopimus tai suoraan vuokranantajan kanssa tehty vuokrasopimus. Alivuokralaisen maksama vuokra vaikuttaa päävuokralaisen asumistuen määrään. (Laki yleisestä asumistuesta 9, 15 §.), (Kela 2020, 19.)

Ruokakunnan tuloina huomioidaan ansiotulot, pääomatulot sekä useat sosiaalielätykset. Ansiotulona on esimerkiksi: palkka, luontaisedut, palkkaan maksettavat lisät (esimerkiksi asunto-, auto- ja ravintoetu sekä ylityökorvaukset), vuorotyölisät ja lomarahat. Pääomatulona on esimerkiksi: vuokratulot, osinkotulot sekä talletusten korot, erilaisten sijoitusten tuotot sekä metsätalouden tulot. Sosiaalielätyksistä huomioidaan tulona: peruspäiväraha, työmarkkinatuki, ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha, sairauspäiväraha, kuntoutusraha, äitiys-, isyys- ja vanhempainraha, lasten kotihoidon tuki, osittainen hoitoraha ja kuntalisä, yksityisen hoidon tuki, opintoraha, aikuiskoulutustuki, perhehoitajan palkkio, eläkkeet ja perhe-eläkkeet. (Laki yleisestä asumistuesta 12–15 §.), (Kela 2020, 33.)

Yleisessä edunvalvontatoimistossa edunvalvontasihteeri hakee päämiehen puolesta asumistuen sekä tekee vuosittaisen vuositarkistuksen Kelan lähettämän kirjeen perusteella.

Yleisen asumistuen hakemuslomake on AT1

Esimerkki 2. Esimerkkihenkilönä käytetään yleisen edunvalvontatoimiston päämiestä, joka on 18–25-vuotias yksinasuva työtön, eikä hänellä ei ole ammatillista koulutusta tai huollettavia lapsia. Päämies asuu Turussa ja asunnon vuokra on 650,00 €/kk ja vesimaksu 20,00 €/kk, lämmitys sisältyy vuokraan ja sähkö laskutetaan erikseen. Yleisen asumistuen laskurissa kysytään muun muassa seuraavat tiedot: asunnon sijaintikunta, ruokakuntaan kuuluvien henkilöiden määrä, ruokakuntaan kuuluvien bruttotulot veroja vähentämättä. Asunnon osalta pyydetään täyttämään tieto, onko asunto: vuokra-asunto, asunto-osake, omakotitalo tai asumisoikeusasunto. Lisäksi pyydetään tieto mahdollisen alivuokralaisen maksamasta vuokrasta. Asumismenojen osalta pyydetään tiedot: asunnon vuokran määrästä, sisältyvätkö vesimaksu, lämmityskustannukset sekä asunnon sähkö vuokraan.

Laskelmasta nähdään, että asumistuen määrä on 319,20 €/kk, kun asunto sijaitsee Turussa ja vuokra määrä on 650,00 €/kk. Kuten aiemmin tekstissä on kerrottu niin vesimaksusta Kela hyväksyy vain 18,00 €/kk henkilöä kohden, vaikka vesimaksu todellisuudessa on 20,00 €/kk.

Kela

Arvio yleisen asumistuen määrästä [Yleisohje](#)

Päiväys: 18.11.2020

Arvio yleisen asumistuen määrästä antamillasi tiedoilla:

Yleinen asumistuki 01.11.2020 alkaen **319,20 e/kk**

Yleisen asumistuen määrän perusteet	Ilmoitetut tiedot	Hyväksyttävät tiedot
Asunnon sijaintikunta	Turku	Turku
Ruokakuntaan kuuluvien lukumäärä	Aikuisia: 1 Lapsia: 0	Aikuisia: 1 Lapsia: 0
Ruokakunnan bruttotulot yhteensä		
Asumismuoto	Vuokra-asunto	Vuokra-asunto
Vammaisen lisätilan tarve		
Alivuokralaisen maksama vuokra		
Vuokra	650,00 e/kk	650,00 e/kk
Erillinen vesimaksu	Kyllä	18,00 e/kk (18,00 e/hlö)
Erilliset lämmityskustannukset	Ei	Ei
Vuokraan sisältyy sähkö	Ei	Ei
Asumismenot yhteensä		668,00 e/kk
Enimmäisasumismenot		399,00 e/kk
Perusomavastuu		0,00 e/kk

Yleinen asumistuki on 80 prosenttia hyväksyttävien asumismenojen ja perusomavastuun erotuksesta. Jos hyväksyttävien asumismenojen määrä ylittää enimmäisasumismenot, lasketaan tuen määrä enimmäisasumismenojen mukaan.

[Takaisin](#) [Tulosta](#) [Lopeta](#)

Kuvio 3. Yleinen asumistuki (Kela www-sivut)

4.6 Peruspäiväraha sekä työmarkkinatuki

”Työttömän työnhakijan taloudelliset mahdollisuudet hakea työtä ja parantaa edellytyksiään päästä tai palata työmarkkinoille turvataan korvaamalla työttömyydestä aiheutuvia taloudellisia menetyksiä tämän lain mukaisesti” Työttömyysturvalaki 1290/2002 1 luku 1 §.) Palkansaajan ensisijainen etuus on työttömyyspäiväraha, joita ovat perus- ja ansiopäiväraha. Työttömyyspäiväraha maksetaan työttömyyskassassa vakuutettuina oleville ansiopäivärahana ja muille Kelan peruspäivärahana. Työttömyyspäivärahaan on oikeutettu Suomessa asuva 17–64-vuotias työtön, joka ilmoittautuu työttömäksi työnhakijaksi Työ- ja elinkeinotoimistoon (myöhemmin TE-toimisto) ja hänen tulee olla työkykyinen, hakea kokoaikatyötä, sekä olla työmarkkinoiden käytettävissä. Tämän lisäksi työnhakijan tulee täyttää palkansaajan työssäoloehto, joka edellyttää, että työtöntyönhakija on ollut työssä 26 viikkoa edellisen 28 kuukauden aikana. Yrittäjän osalta työssäoloehto täyttyy, kun hän on työllistynyt 15 kuukautta edellisen 48 kuukauden aikana siten, että yritystoiminta on ollut laajuudeltaan olennaista. Koronavirus covid-19 myötä työssäoloehtoon on tullut helpotuksia, jota käsitellään myöhemmin. Työmarkkinatukea maksetaan työnhakijalle, joka ei olet ollut työmarkkinoilla niin kauan, että työssäoloehto olisi täyttynyt tai hän on saanut työttömyyspäivärahaa enimmäisajan. 17–25-vuotiaalla on lisäksi koulutukseen hakeutumisvelvollis saadakseen työmarkkinatukea. Työmarkkinatuen saamiseen on 21 viikon odotusaika, ellei työnhakija siirry suoraan peruspäivärahasta työmarkkinatuella. (Työttömyysturvalaki, 1 luku 2 §.), (Työttömyysturvalaki, 6 luku 1–2 §.), (Kela 2020, 49.)

Tässä osiossa käsitellään Kelan maksamia etuuksia eli peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea. Työttömyyskassan maksamaa ansiopäivärahaa ei käsitellä erikseen omana kappaleena, mutta sitä saatetaan sivuta peruspäivärahan käsittelyn yhteydessä. Peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea edunvalvontasihteeri ei voida hakea päämiehen puolesta, koska Kela edellyttää asiakkaan itse täyttävän ja allekirjoittavan lomakkeen ilmoitus työttömyysajasta- lomakkeen (TT2). Tarvittaessa edunvalvontasihteeri kuitenkin muistuttaa päämiestä tämän lomakkeen täyttämisestä.

Työttömän ensisijainen tehtävä on ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi TE-toimistoon saadakseen työvoimapoliittinen lausunto ja saadakseen työttömyysetuushakemus

vireille. TE-toimisto toimittaa lausunnon suoraan työttömyyskassaan tai kelaan, jonka jälkeen työttömyysetuuden maksaja päättää työttömyysetuuden maksamisesta. Työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuminen tapahtuu helpoiten sähköisesti oma asiointi palvelussa. (Työttömyysturvalaki 1 luku 3 §.), (TE-toimisto [www-sivut.](http://www.sivut.fi)) Oma asiointi palvelu edellyttää henkilökohtaisia verkkopankkitunnuksia, joka aiheuttaa ongelmia osalle yleisen edunvalvontatoimiston asiakkaille, koska osa pankeista sulkee uuden edunvalvottavan verkkopankkitunnukset automaattisesti saatuaan tiedon edunvalvonnan alkamisesta.

Työtön työnhakija, jonka työssäoloehto täyttyy voi saada Kelalta peruspäivärahaa. Peruspäivärahassa on 5 päivän omavastuu aika, jota maksetaan enintään 400 päivän ajan, kun työttömän työnhakijan työhistoria on ollut yli 3 vuotta. Työhistorian jäädessä alle 3 vuoteen, päivärahaa maksetaan enintään 300 päivää. Työttömyyspäivärahaa maksetaan 500 päivää niille, joiden työssäoloehto on täytynyt hänen täytettyään 58 vuotta. Enimmäisajan täytyttyä työttömän tulee hakea työmarkkinatukea. Työttömyyskassan jäsen hakee ansiopäivärahaa ammattiliiton kautta. Tähän vaaditaan vähintään 26 viikon työttömyyskassan jäsenyys sekä työssäoloehdon täyttyminen (Työttömyysturvalaki, 1 luku §). Työmarkkinatukea maksetaan työttömälle, joka tulee ensimmäistä kertaa työmarkkinoille tai työnhakijalle, joka ei ole ollut riittävän pitkään töissä eli työssäoloehto (26 viikkoa edellisen 28 kuukauden aikana) ei täyty. Työmarkkinatukea maksetaan myös, kun työttömän oikeus peruspäivärahaa tai ansiopäivärahaan on päätynyt eli peruspäivärahan enimmäisaika on tullut täyteen. Työmarkkinatuessa on 5 päivän omavastuu aika mutta tuen kestoa ei ole rajoitettu. Työmarkkinatuen maksuun vaikuttaa tarveharkinta, jota ei ole peruspäivärahassa (Kela 2020, 107). (Työttömyysturvalaki, 1 luku 2 §.),

Työmarkkinatukea maksetaan 21 viikon odotusajan jälkeen sellaisille hakijoille, joilla ei ole ammatillista koulutusta tai työssäolovelvoite ei ole täytynyt. Ennen työmarkkinatuen myöntämistä hakijalle myönnetään yleensä toimeentulotukea. 17–25-vuotiaalla työttömällä on velvollisuus hakea vähintään kahta tutkintoonjohtavaa koulutusta keväällä, joka alkaisi seuraavana syksynä. Koulutuksen ei tarvitse kuulua yhteishaakuun vaan se voi olla myös lukio-opetusta, jonka laajuus on vähintään 75 kurssia, yliopistoon tai ammattikorkeakouluun. Hakijan tulee osallistua pääsykokeisiin tai muihin valintatilaisuuksiin kutsuttaessa. Opinto-paikka on vastaanotettava ja opinnot

aloitettava, mikäli opintopaikka on myönnetty, muussa tapauksessa menettää oikeuden työmarkkinatukeen. Mikäli opintopaikkaa ei ole myönnetty ja työttömyys jatkuu vielä syksylläkin, työnhakija on velvollinen ilmoittamaan TE-toimistolle, mihin koulutukseen hän on hakeutunut keväällä, saadakseen työttömyysetuutta syyslukukauden alusta. Työttömyysetuuden menettää, jos ilman pätevää syytä kieltäytyy koulutuksesta, ei aloita koulutusta tai keskeyttää sen. (Työttömyysturvalaki 2 luku 13 §.), (Kela 2020, 19)

Peruspäivärahan ja työmarkkinatuen täysi määrä vuonna 2020 on 33,66 €/päivä. Pienin maksettava työmarkkinatuki on 0,79 €/päivä ja pienin maksettava peruspäiväraha on 0,78 €/päivä. Työmarkkinatukea ja peruspäivärahaa maksetaan 5 päivältä viikossa (myös arkipyhiltä) ja nämä ovat veronalaista tuloa. Työttömyysetuus maksetaan 4 viikon jaksoissa jälkikäteen, ensimmäinen maksujakso on kuitenkin vain 2 viikkoa. Työttömyysetuuden maksu perustuu työttömyysajan ilmoitukseen, joka täytetään 4 viikon välein joko Kelan sähköisessä asiointipalvelussa tai postittamalla Kelan paperilomake, Ilmoitus työttömyysajasta (TT2) Kelaan. Lomakkeella ilmoitetaan päivät, jolloin hakija on ollut työttömänä, töissä tai esimerkiksi työharjoittelussa. Ensimmäinen hakemus lähetetään kelaan vasta 5 työttömyyspäivän jälkeen, jolloin omavastuuajaksi on ehtinyt täytyä. Työttömyysetuutta maksetaan myös omavastuuajalta. (Työttömyysturvalaki 6 luku 1 §.), (Kela 2020, 106.)

Peruspäiväraha ja työmarkkinatuki ovat siis samansuuruiset euromäärältään, mutta työmarkkinatuessa on lisäksi tarveharkinta, jolloin tuloiksi otetaan huomioon myös sellaiset tulot, jotka on saatu muuna kuin työttömyysaikana. Toistuvat tulot jaetaan tuloksi esimerkiksi vuoden ajalle. Lisäksi vanhempien tulot voivat alentaa työmarkkinatuen määrää 50 %:lla. Työmarkkinatukea vähentävät myös omat pääomatulot ja muut tulot, jotka ylittävät tulorajan 311 e/kk. (Työttömyysturvalaki, 7 luku 4, 7 §.), (Kela 2020, 107.)

Peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea ei myönnetä, mikäli hakijalla on samaan aikaan oikeus äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaan, suorittaa varusmies- tai siviilipalvelua. Hakijan ollessa sairaalahoidossa tai jos on oikeutettu sairauspäivärahaan, osasairauspäivärahaan, työkyvyttömyyseläkkeeseen, kuntoutustukeen tai muuhun täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa etuuteen. Lapsilisä, elatusapu tai -tuki,

yleinen asumistuki tai eläkkeensaajan asumistuki, toimeentulotuki, eläkettä saavan hoitotuki tai vammaistuki, tapaturmavakuutuslain mukaan maksettu haittaraha, sotilasavustus ja sotilasvammalain mukainen elin- tai täydennyskorko eivät vaikuta työttömyysetuuden määrään. (Työttömyysturvalaki, 3 luku 4§.), (Kela 2020, 86.)

Työttömän sairastuessa ja hänen saadessa sairauspäivärahaa, hänellä on oikeus saada työttömyysetuutta sairausvakuutuslaissa olevalta omavastuuajalta, joka on sairastumispäivä ja sitä seuraavat 9 arkipäivää, koska tältä ajalta ei voi saada sairauspäivärahaa. Jos sairauspäiväraha on omavastuuajan jälkeen pienempi kuin työttömyysetuus, sairauspäivärahaa maksetaan vähintään 86 % työttömyysetuuden määrästä. Kun työttömänä ollessa sairauspäivärahaa on maksettu enimmäisajan eli 300 päivää, työkyvyttömyyseläkehakemus on vireillä tai hylätty ja muut työttömyysturvan ehdot täyttyvät, työtön voi edelleen saada työttömyysetuutta. Tällöin päämiehen tulee ilmoittautua taas TE-toimistoon työttömäksi työnhakijaksi viimeistään seuraavana päivänä sairauspäivärahan loppumisesta. (Sairausvakuutuslaki 1224/2004, 8 luku 4–5§.), (Työttömyysturvalaki, 3 luku 4§.), (Kela 2020, 26.)

Esimerkki 3. Esimerkkihenkilönä käytetään yleisen edunvalvontatoimiston päämiestä, joka on 18–25-vuotias yksinasuva työtön, eikä hänellä ei ole ammatillista koulutusta tai huollettavia lapsia. Päämies on ilmoittautunut TE-toimistoon työttömäksi työnhakijaksi, koska hän ei ole saanut kevään yhteyshaussa opiskelupaikkaa ammatilliseen koulutukseen. 21 viikon odotusajan jälkeen hänelle myönnetään työmarkkinatuki. Laskelmassa nähdään, että myönnetty työmarkkinatuki on 33,66 €/päivä. Työmarkkinatuki maksetaan arkipäiviltä 4 viikon jaksossa. Näin ollen työmarkkinatuki on 33,66 €*20 päivää=673,20 € Työmarkkinatukipäätöksen myötä yleiseen asumistukeen tulee tehdä tarkistushakemus.

Peruspäivärahan/työmarkkinatuen ensimmäinen hakemuslomake TT1

Peruspäivärahan/työmarkkinatuen jatkohakemuslomake TT2

Työmarkkinatuen laskennan tulos [Yleisohje](#)

Huom! Etuuden määrä on arvio. Todellinen työmarkkinatuen määrä määräytyy aina hakemustietojen perusteella.

Päiväys 15.11.2020

Arvio työmarkkinatuen määrästä annetuilla vastauksilla:

Työmarkkinatuki	33,66 e/pv	?
Työmarkkinatuki yhteensä	33,66 e/pv	?

Lisäksi TE-toimiston kanssa sovittujen työllistymistä edistävien palvelujen ajalta voidaan maksaa kulukorvausta.

Laskennan perusteet [Muuta vastauksia](#)

Määrä laskettu alkaen	15.11.2020
Siviilisääty	naimaton tai muu
Asun vanhempien taloudessa	En

[Tulosta](#) [Uusi laskenta](#) [Lopeta](#)

Kuvio 4. Työmarkkinatuki (Kela www-sivut)

Laskelman mukaan asumistuen määrään ei tullut muutosta työmarkkinatuen myötä. Edunvalvontasihteerin tulee edelleen miettiä, riittävätkö asumistuki ja työmarkkinatuki päämiehen vuokraan ja muihin elinkustannuksiin, vai olisiko tämä oikeutettu edelleen myös perustoimeentulotukeen?

Kela

Arvio yleisen asumistuen määrästä [Yleisohje](#)

Päiväys: 18.11.2020

Arvio yleisen asumistuen määrästä antamillasi tiedoilla:

Yleinen asumistuki 01.11.2020 alkaen **319,20 e/kk**

Yleisen asumistuen määrän perusteet

	Ilmoitetut tiedot	Hyväksyttävät tiedot
Asunnon sijaintikunta	Turku	Turku
Ruokakuntaan kuuluvien lukumäärä	Aikuisia: 1 Lapsia: 0	Aikuisia: 1 Lapsia: 0
Ruokakunnan bruttotulot yhteensä	673,20 e/kk	673,20 e/kk
Asumismuoto	Vuokra-asunto	Vuokra-asunto
Vammaisen lisätien tarve		
Alivuokralaisen maksama vuokra		
Vuokra	650,00 e/kk	650,00 e/kk
Erillinen vesimaksu	Kyllä	18,00 e/kk (18,00 e/hlö)
Erilliset lämmityskustannukset	Ei	Ei
Vuokraan sisältyy sähkö	Ei	Ei
Asumismenot yhteensä		668,00 e/kk
Enimmäisasumismenot		399,00 e/kk
Perusomavastuu		0,00 e/kk

Yleinen asumistuki on 80 prosenttia hyväksyttävien asumismenojen ja perusomavastuun erotuksesta. Jos hyväksyttävien asumismenojen määrä ylittää enimmäisasumismenot, lasketaan tuen määrä enimmäisasumismenojen mukaan.

[Takaisin](#) [Tulosta](#) [Lopeta](#)

Kuvio 5. Yleinen asumistuki (Kela www-sivut)

Toimeentulotuen arviolaskurista nähdään, että päämiehellä on edelleen oikeus toimeentulotukeen ja sitä myönnettäisiin 499,01 €/kk. Ennen työmarkkinatukipäätöstä toimeentulotukihakemus on tehty kuukausi kerrallaan, koska taloudellinen tilanne ei

ole ollut vakiintunut. Kun päämiehelle on myönnetty työmarkkinatuki ja yleinen asumistuki, jotka ovat hänen säännölliset etuudet niin perustoimeentulotukea voidaan hakea Kelasta esimerkiksi 4–6 kk kerrallaan. Kela tekee oman ratkaisun, kuinka pitkäksi ajaksi toimeentulotuki myönnetään. Kela myöntäessä esimerkiksi toimeentulotuen seuraavaksi 3 kuukaudeksi. Tällöin edunvalvontasihteerin tulee lähettää toimeentulotukeen oikeuttavat myöhemmin saapuneet laskut Kelaan erikseen hakemuksella Kustannusten saate TO3, jolla lähetetään vain saapuneet laskut Kelan käsiteltäväksi.

Kela

Arvio perustoimeentulotuen määrästä [Yleisohje](#)

Päiväys: 18.11.2020

Tämä arvio perustoimeentulotuen määrästä perustuu antamiisi tietoihin. [Ohjeessa](#) on kerrottu, kuinka omaisuus voi vaikuttaa perustoimeentulotuen määrään.

Tulot yhteensä	673,20 e/kk
Menot yhteensä	1 172,21 e/kk
Perustoimeentulotuki 1.11. - 30.11.2020	499,01 e/kk

Perustoimeentulotuen määrän perusteet

Perheeseen kuuluvat	Hakija
Nettotulot e/kk	
Hakijan	673,20
Ansiotulovähennys	-0,00
Tulot yhteensä	673,20
Menot e/kk	
Hakijan	
Perusosa	502,21
Vuokra tai vastike	650,00
Vesi- ja saunamaksu	20,00
Menot yhteensä	1 172,21

[Takaisin](#) [Tulosta](#) [Lopeta](#)

Kuvio 6. Perustoimeentulotuki (Kela www-sivut)

4.7 Koronavirus COVID-19 vaikutus peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen

Koronaepidemiasta johtuen jotkin työttömyysturvan ehdot, kuten omavastuu-aika, työssäoloehto ja yrittäjän työttömyysturva, ovat muuttuneet väliaikaisesti Hallituksen esityksestä (HE 94/2020 vp), jonka seurauksena tehtiin väliaikainen laki, laki työttömyysturvalain väliaikaisesta muuttamisesta 214/2020. Laki on voimassa ajalla 15.4.2020–31.12.2020 ja sillä on vaikutuksia työttömyysturvalakiin 1290/2002. Muun

muassa 5 lukuun lisättiin pykälä 3 a, joka käsittelee palkansaajan työssäoloa poikkeustilanteessa. Työnhakija, joka ei täytä 3 §:ssä tarkoitettua työssäoloa, 3 a § perusteella hänellä on oikeus peruspäivärahaan, jos työnhakija on ollut vähintään 13 kalenteriviikkoa työssäoloa luettavassa työssä. 5 luvun 3 a §:ää sovelletaan 16.3.2020 alkaen työntekijään, joka on ollut työssäoloa täyttävässä työssä vähintään yhden kalenteriviikon 1 päivänä maaliskuuta 2020 jälkeen. (Laki työttömyysturvallain väliaikaisesta muuttamisesta 214/2020.)

4.8 sairauspäiväraha

”Sairauspäivärahaa maksetaan työkyvyttömyyden aiheuttaman ansionmenetyksen korvaamiseksi” (Sairausvakuutuslaki 1224/2004, 8 luku 1 §). Sairauspäivärahaa voi saada 16–67-vuotias, joka ei sairautensa vuoksi kykene tekemään tavallista työtään. Työtön työnhakija on myös oikeutettu sairauspäivärahaan. Sairauspäivärahan 9 päivän omavastuuajalta maksetaan työttömyyspäivärahaa. Sairauspäivärahan saamiseksi Kelaan tulee toimittaa lääkärintodistus työkyvyttömyydestä sekä ilmoittaa TE-toimistoon sairastumisesta. Sairauspäivät tulee merkitä myös työttömyysajan ilmoitukseen. Sairauspäivärahaa ja työttömyysetuutta ei makseta samalta ajalta. Sairauspäivärahapäivät eivät vaikuta peruspäivärahan 400 päivän enimmäisajan kertymiseen. Sairauspäivärahaa myönnettäessä työkyky arvioidaan siihen työhön, josta hakija on jäänyt työttömäksi. (Sairausvakuutuslaki, 8 luku 2, 7 §.), (Kela 2020, 20.) Edunvalvontasihteeri voi hakea päämiehelle sairauspäivärahaa lääkärintodistuksen perusteella. Hakemusta tehdessä tulee tarvittaessa olla yhteydessä päämieheen lisätietojen saamiseksi.

Sairauspäivärahaa ei makseta, mikäli hakija on suorittamassa hänelle tuomittua vankeusrangaistusta lukuun ottamatta sakon muuntorangaistusta tai hän on suorittamassa varusmiespalvelusta tai vastaavaa vapaaehtoista asepalvelua, aseettomana, reserviläisenä tai varareserviin kuuluvana puolustusvoimien palveluksessa taikka siviilipalveluksessa. (Sairausvakuutuslaki, 8 luku 5 §), (Kela 2020, 40.)

Sairauspäivärahaa varten tarvitaan aina lääkärintodistus. A-lääkärintodistuksella voi saada sairauspäivärahaa yleensä enintään 60 arkipäivää ja tämän jälkeen tarvitaan B-lääkärinlausunto tai muu selvitys työkyvyttömyydestä. Sairauspäivärahaa maksetaan

enintään 300 arkipäivältä, johon lasketaan mukaan edeltäneeltä 2 vuodelta kaikki päivät, jolloin hakijalla on ollut oikeus Kelan sairauspäivärahaan. Kun enimmäisaika on täytynyt sairauspäivärahaa voi saada saman sairauden vuoksi uudelleen vasta, kun hakija on ollut työkykyinen vuoden ajan. Mikäli hakija palaa sairauspäivärahan enimmäisajan jälkeen työhön ja työskentelee yhtäjaksoisesti vähintään 30 päivää, voi sairauspäivärahaa saada vielä 50 lisäpäivältä. Sairauspäivärahaa voi saada täysimääräisenä uudelleen, jos hakija sairastuu kokonaan uuteen sairauteen enimmäisajan täytyttyä, joka ei ole aiheuttanut työkyvyttömyyttä edellisen sairauspäivärahakauden aikana. (Sairausvakuutuslaki, 8 luku 8 §.), (Kela 2020, 43.)

Kela arvioi lääkärinlausunnon perusteella, olisiko kuntoutuksesta apua sairauteen. Kun sairauspäivärahaa on maksettu 60 arkipäivää, Kelasta lähetetään kirje, jossa kerrotaan kuntoutuksen vaihtoehtoista ja järjestäjästä. Työsuhteessa olevalla työterveyshuollon on arvioitava jäljellä oleva työkyky viimeistään silloin kun sairauspäivärahaa on maksettu 90 arkipäivää. Sairauden jatkuessa ja sairauspäivärahaa on maksettu 150 arkipäivää, Kelasta lähetetään toinen kirje, jossa kerrotaan kuntoutusmahdollisuuksien lisäksi työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta. Kuntoutusta voi hakea myös itse, vaikka Kela ei olisi sitä ehdottanut. Kuntoutusta varten tarvitaan aina lausunto lääkäriltä. Sairauden jatkuessa yli vuoden, voidaan lähteä hakemaan työkyvyttömyyseläkettä. (Sairausvakuutuslaki, 8 luku 5a §.), (Kela 2020, 2–6.) Edunvalvontasihteeri voi hakea tarvittaessa työkyvyttömyyseläkettä päämiehen puolesta.

Sairauspäiväraha määräytyy vuositulon perusteella, joka lasketaan 12 kalenterikuukauden tarkastelujaksolta. Sairauspäivärahan määrä voidaan arvioida alustavasti Kelan laskurilla. Päätös sairauspäivarahasta voidaan antaa vasta sen jälkeen, kun vuositulon tarkastelujakso on kulunut. Mikäli hakijalla ei ole tuloja tarkastelujakson aikana tai ne ovat hyvin pienet, päiväraha on vähintään 28,94 €/vrk. Vuositulo voi muodostua yhdestä tai useammasta tulosta. Kela saa yleensä tarvitsemansa tiedot tulorekisteristä ja vakuutuslaitoksista, eikä niitä tarvitse erikseen ilmoittaa. Muut samaan aikaan maksetut lakisääteiset etuudet ja eläkkeet voivat vähentää sairauspäivärahan määrää. Tästä syystä päiväraha voi jäädä myös vähimmäismäärää pienemmäksi tai sitä ei makseta lainkaan. Sairauspäivärahaa maksetaan omavastuuajan jälkeen, joka on sairastumispäivä ja sitä seuraavat 9 arkipäivää. Tältä ajalta työtön työnhakija saa työttömyysetuutta. Sairauspäivärahaa maksetaan arkipäiviltä. Arkipäiviä ovat päivät maanantaista

lauantaihin. Arkipyhiä ei lasketa arkipäiviksi. Sairauspäiväraha maksetaan jälkikäteen maksukaussittain. Ensimmäinen erä maksetaan 6 arkipäivän ja seuraava 25 päivän jälkeen. (Sairausvakuutuslaki, 8 luku 7 §.), (Kela 2020, 38.)

Sairauspäivärahan hakemuslomake on SV8.

Esimerkki 4. Esimerkkihenkilönä käytetään yleisen edunvalvontatoimiston päämiestä, joka on 18–25-vuotias yksinasuva työtön, eikä hänellä ei ole ammatillista koulutusta tai huollettavia lapsia. Laskelmasta nähdään, että sairauspäivärahan määräksi muodostui 28,94 €/päivä, kun tulona on ollut työmarkkinatuki 33,66 €/vrk. Sairauspäiväraha maksetaan 25 päivän erissä ensimmäisen 6 päivän jälkeen. (Sairausvakuutuslaki, 8 luku 7 §.) Sairauspäivärahan lisäksi edunvalvontasihteerin tulee arvioida perustoitteentulotuen tarve ja tarvittaessa hakea sitä.

Sairauspäivärahan laskuri

Vaihe 4/4

Arvio päivärahan määrästä

Päivärahan määrä on arvio. Tarkka määrä lasketaan, kun toimitat Kelaan hakemuksen.

Sairauspäivärahan määrä

28,94 euroa / arkipäivä
723,50 euroa / kuukausi (25 arkipäivää)
Ennakonpidätyksen jälkeen:
23,15 euroa / arkipäivä
578,75 euroa / kuukausi (25 arkipäivää)

Päiväraha on vähimmäismäärän suuruinen. Ilmoittamiesi tulojen perusteella laskettu päiväraha olisi vähimmäismäärää pienempi.

Laskennassa käytetyt tiedot

Työkyvyttömyyden alkamispäivä

1.11.2020

Päivärahan perusteena oleva vuositulo

Vuositulo on laskettu tuloista ajalla 1.10.2019 - 30.9.2020

Etuusperusteinen tulo	9 426,17 e
Yhteensä	9 426,17 e

Kuvio 7. Sairauspäiväraha. Kela www-sivut.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkimuskysymyksissä opinnäytetyölle asetettiin tavoite selvittää mitä etuuksia työn voi saada Kelasta, ja mitkä ovat näiden etuuksien saantikriteerit sekä miten näitä etuuksia haetaan kelasta yleisen edunvalvontatoimiston edunvalvontasihteerin näkökulmasta.

Kuten työn alussa todettiin, niin Kelan etuudet ovat hyvin laaja-alainen osa-alue ja lähes jokainen etuus vaikuttaa toisiinsa jollain tasolla. Edunvalvontasihteerin on tärkeää perehtyä Kelan etuuksiin omatoimisesti sekä osallistua oikeusministeriön ja Kelan yhteistyössä järjestämiin koulutuksiin. Muutoin saattaa olla vaarana, että päämies jää ilman, jotain hänelle kuuluvaa etuutta. On erittäin tärkeää, että edunvalvontasihteerit päivittävät osaamistaan jatkuvasti eri etuuksien osalta. Oikeiden ja riittävien tietojen antaminen Kelaan on erittäin tärkeää, jotta hakemus saadaan ratkottua ajallaan ja oikeanlaisena. Edunvalvontasihteeri vastaa hakemusta tehdessä tietojen oikeellisuudesta.

Mielenkiinto opinnäytetyön aiheeseen syntyi oman kiinnostukseni sekä aiheen tärkeyden kautta. Edunvalvontasihteerin työssä on hyvin paljon erilaisia työtehtäviä ja työtä on paljon. Laittaessa työtehtäviä tärkeysjärjestykseen tulee aina miettiä, miten tämä asia vaikuttaa päämiehen elämään, onko sillä suoranaista vaikutusta päämiehen arkeen. Olen pitkään halunnut itse perehtyä tarkemmin opinnäytetyössä käsiteltäviin etuuksiin erityisesti peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen. Prosessin myötä sain paljon uutta tietoa kaikista etuuksista sekä niiden saantikriteereistä ja koin ammattitaitoni kasvaneen opinnäytetyön myötä. Uskon, että opinnäytetyöstäni on hyötyä toimeksiantajalle Varsinais-Suomen edunvalvontatoimistolle ja siellä työskentelevälle henkilölle.

Loppuyhteenvedona voin todeta, että Suomessa pidetään ihmisistä huolta. Ketään ei jätetä ilman perustoimeentuloa. Heikommissa asemassa olevista ihmisistä pidetään huolta muun muassa sosiaalihuoltolain (1301/2014) sekä holhoustoimilain (442/1999) myötä. Ongelmaksi saattaa kuitenkin muodostua se, että miten hoidon ja tuen tarpeessa olevat ihmiset löydetään kotoaan. Mielestäni jokainen ihminen on velvollinen

ilmoittamaan sosiaali- tai holhousviranomaiselle huolen tuen tarpeesta olevasta ihmisestä, mikäli tällainen osuu omalle kohdalle. Ilmoituksen voi tehdä joko kunnan sosiaalitoimeen tai Digi- ja väestöviraston holhoustoimen yksikköön.

Jatkotutkimuksena voisi perehtyä kuten työn alussa todettiin, vielä perusteellisemmin työssä oleviin etuuksiin. Edunvalvonnan päämiehinä on hyvin monenlaisia ihmisiä, jotka saavat erilaisia etuuksia. Jatkotutkimuksena voisi myös tutkia vammais- ja hoitotukien eroja ja saantikriteereitä.

LÄHTEET

Edunvalvonnan käsikirja. Yleisen edunvalvonnan kehittämistyöryhmän suositukset. Oikeusministeriön julkaisuja. Selvityksiä ja ohjeita 2020:7. Helsinki. Viitattu 14.11.2020. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75339/OMSO_32_2016_Kasikirja.pdf

HE 94/2020 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain 6 luvun 7 §: n muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

HE 146/1998. Hallituksen esitys Eduskunnalle holhouslainsäädännön uudistamiseksi.

Jyväskylän yliopiston koppa. Viitattu 11.10.2020. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/metelmapolku>

Keinänen, A. & Väättä, U. (2015). Empiirinen oikeustutkimus – mitä ja milloin? Edilex, p. 3. Viitattu 13.12.2020. <https://www.edilex.fi/artikkelit/14917.pdf>

Kotkas, T. (2019). Rajat ylittävä sosiaalioikeus (1. painos.). [Helsinki]: Alma, viitattu 17.11.2020. [https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lil-lukka.samk.fi/teos/DADBGXDTEB#kohta:IV\(\(20\)Ty\(\(f6\)tt\(\(f6\)myys-turva\(\(20\)/piste:b2707](https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lil-lukka.samk.fi/teos/DADBGXDTEB#kohta:IV((20)Ty((f6)tt((f6)myys-turva((20)/piste:b2707)

Laki holhoustoimesta 1.4.1999/442 muutoksineen.

Laki Kansaneläkelaitoksesta 17.8.2001/731 muutoksineen.

Laki toimeentulotuesta 30.12.1997/1412 muutoksineen.

Laki työttömyysturvalain väliaikaisesta muuttamisesta 9.4.2020/2014 muutoksineen.

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621 muutoksineen.

Laki väliaikaisesta epidemiakorvauksesta 9.10.2020/687 muutoksineen.

Laki yleisestä asumistuesta 14.11.2014/938 muutoksineen.

Peruspäiväraha. Kelan julkaisu 2020. Viitattu 13.12.2020. https://www.kela.fi/kelan-etuusohjeet_ohjeet-etuksittain

Pitkäranta, A. (2014). Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Työkirja ammattikorkeakouluun. Jokioinen: e-Oppi.

Sairauspäiväraha. Kelan julkaisu 2020. Viitattu 13.12.2020. https://www.kela.fi/kelan-etuusohjeet_ohjeet-etuksittain

Sairausvakuutuslaki 21.12.2004/1224 muutoksineen.

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301 muutoksineen.

Toimeentulotuki. Kelan julkaisu 2020. Viitattu 13.12.2020. https://www.kela.fi/kelan-etuusohjeet_ohjeet-etuuksittain

Toimeentulotukiasioiden oikeudellinen asiantuntijatyöryhmä. Työryhmän loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki 2020. Viitattu 5.12.2020. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162264/STM_2020_09_rap.pdf

Toimintakertomus 2019. KELA Viitattu 8.11.2020. https://www.kela.fi/documents/10180/0/Toimintakertomus_2019.pdf/90b7ab58-29e6-4ae6-8c18-2cb93cdf685e

Työmarkkinatuki. Kelan julkaisu 2020. Viitattu 13.12.2020. https://www.kela.fi/kelan-etuusohjeet_ohjeet-etuuksittain

Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290 muutoksineen.

Välimäki, P. (2008). Holhoustoimen pääpiirteet (3., uud. p.). Helsinki: WSOYpro. Viitattu 17.11.2020. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lil-lukka.samk.fi/teos/HAEBJXFTCF#kohta:i>

Välimäki, P. (2013). Edunvalvontaoikeus (1. p.). Helsinki: Sanoma Pro. Viitattu 14.11.2020. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lil-lukka.samk.fi/teos/IADBBXJTFF#/kohta:22/piste:b1470>

Yleinen asumistuki. Kelan julkaisu 2020. Viitattu 13.12.2020. https://www.kela.fi/kelan-etuusohjeet_ohjeet-etuuksittain